

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

2. Expenditur sigillatim, & in particulari priuatio communicationis forensis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

Expenditur sigillatim, & in particulari priuatio communicationis forensis.

- 1 Index excommunicatus abstinere debet à iudicio. Eius acta valida sunt, si vitandus non sit. Si vero vitandus, plures censent etiam valida esse, dum à partibus non excipiuntur.
- 2 Contrarium vti probabilius docet communis sententia.
- 3 Excommunicatus vitandus inualide iudicis arbitri officium exercet.
- 4 Soluuntur fundamenta num. 1. adducta.
- 5 Si Index appellationem denunciacioni interposuit valide sententiam præfert, dum non denunciatur.
- 6 Excommunicatus nequit esse actor in iudicio, & repelli potest, & debet à iudice si denunciatus est.
- 7 Procedit conclusio, siue per se, siue per alium agat.
- 8 Item siue agat ciuilitè, siue criminaliter.
- 9 Deinde est intentio probare iniuste excommunicatum. Si tamen supponat valide excommunicatum fuisse.
- 10 Repellendus est ab agendo non vero si se solum defendat.
- 11 Excommunicatus denunciatus consensu suæ debitoris potest coram iudice debitorem conuenire.
- 12 Acta ab excommunicato siue per se, siue per procuratorem dum ab agendo non repellitur valida sunt.
- 13 Advocatus si ioleratus sit valide, & licite officium exercet, dum non repellitur.
- 14 Si vero excommunicatus sit, repellendus est, eius vero acta dum non repellitur valida sunt.
- 15 Procurator tempore excommunicationis officium procuratoris acceptans grauius peccat.
- 16 Negant validè in iudicio, validèque acceptari mandatum plures. Sed probabilius est validam esse acceptacionem, est illicitam.
- 17 Excommunicatus oculus licite testimonium fert. Secus excommunicatus vitandus.
- 18 Eius testimonium validum est, ames si ope exceptionis irritari possit.
- 19 In causa fidei non solum valide, sed licite excommunicatus vitandus testis est. Secus in aliis causis.
- 20 Tabellio si excommunicatus denunciatus non sit poterit ad petitionem aliorum instrumenta, & scripturas conscribere, dummodo scriptura ad valorem actus non requiratur.
- 21 Excommunicatus vitandus illicitè scripturas conscribit. Et communis sententia eas inualidas reputat.
- 22 Sed verius est validas esse, dum à partibus non excipiuntur.
- 23 Reus etiam si sit excommunicatus vitandus trahi potest ad iudicium.
- 24 Sic in iudicium adductus potest ad omnia sibi obiecta respondere.
- 25 Negant plures excommunicatum per se comparare in iudicio posse.
- 26 Verius est hoc solum conuenientissimum esse, non tamen necessarium.

Hæc priuatio sufficienter declarabitur, si discurremus per personas, quæ in iudicio interuenire possunt.

Inter has personas primum locum obtinet iudex; hic namque si excommunicatum se sentiat, abstinere debet à iudicando; tamen acta valida erunt, si vitandus non sit, vti omnes Doctores docent. At si vitandus existat, plures censent valida esse, dum à partibus non excipiuntur. sic tradit Victoria de excommunicat. num. 16. alias 346. Mouentur quia est Textus, ex quo colligi possit hæc annullatio, cum ferè omnes de Iudice Ecclesiastico loquantur, Cap. audimus. 2. q. 1. Cap. ad probandum de sententia, & re iudicata, Cap. tanta de excessib. prelatorum quorum decisio ad Iudicem sæcularem extendi non debet, quia pœna non sunt extendendæ ultra casum expressum, maxime cum non est eadem ratio. Alij verb Textus, nempe cap. decernimus de sententia. excommunicat. in 6. cap. exceptionem de exceptionib. & cap. 1. de exceptionib. in 6. generaliter loquentes solum dicunt posse, & debere excommunicatum repelli à iudicio. Sed an eius acta ante exceptionem valida sint non deciditur. Item in cap. excommunicatus de Hæreticis, postquam credentes, fautores, & defensores hæreticorum excommunicantur additur pro sæcularibus. Quod si per annum non satisfecerint, & Iudex sit, eius sententia nullam obtineat firmitatem. Ergo extra casum infirmitatis sententia Iudicis excommunicati firmitatem obtinebit.

Ceterum gesta à Iudice sæculari excommunicato vitando nulla esse, etiam si contra ipsum non excipiatur, docet communis sententia, vt est in Panorm. cap. ad probandum de sententia, & re iudic. num. 2. & in cap. si citatus de Rescriptis, num. 12.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. V.

Innocent. in cap. 1. de exceptionib. lib. 6. in fine. Marian. Socin. in cap. sacris. num. 2. 64. & 265. de sententia excommunicat. Et alijs relatis Suar. disp. 16. sect. 1. num. 2. Vazq. de excommuni. cap. 7. in fine. Gaspar Hurtado disp. 8. difficult. 2. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 7. num. 1. Coninch. disp. 14. dub. 11. num. 103. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 2. num. 14. Et probari potest, quia esto nullus sit Textus, qui expresse gesta à Iudice sæculari excommunicato annullat. At praxi receptum est annullationem factam pro Iudice Ecclesiastico ad Iudicem sæcularem extendi, vti constat ex Doctores nuper relatis. Præterea non leuiter colligitur ex cap. Nos sanctorum. 1. q. 6. Pontifex liberat subditos à fidelitate dominorum excommunicatorum, præcipitque ne ipsis obediant, ergo omni iurisdictione priuati existunt, eorumque præcepta nulla sunt. Deinde in cap. Præsentes de Hæreticis in 6. ob fauorem fidei conceditur excommunicato, vt possit Iudicis officium exercere. Siquidem ergo est extra hunc casum nihil posse.

Hinc inferitur inualide excommunicatum vitandum Iudicis arbitri officium exercere: quia arbiter verè Iudex est, & iurisdictionem exercet, & ad normam iudicij eius arbitrium regulatur. leg. 1. ff. de arbitris, vt pluribus relatis notauit Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 6. num. 22. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 7. n. 2. Secus verò dicendum est in arbitratore: hic enim non iurisdictionem exercet, sed compositionem; cum non procedat secundum iudicij ordinem, sed vt sibi visum fuerit. Atque ita tenet Hugolin. tab. 2. de censur. c. 11. §. 6. num. 3. Sayrus alios referens d. cap. 6. num. 23. & 24. Bonac. disp. 2. q. 2. p. 7. num. 2.

Neque fundamenta contraria obstant. Ad primum constat ex probatione nostræ sententiæ. Ad secundum ex cap. excommunicamus respondeo, ibi excommunicato infirmitatem in excommunicatione per annum plures pœnas designari, qui bus ab ipso puncto excommunicationis innodatus erat, vti sunt priuatio Ecclesiastica sepulture, & exclusio à publicis officijs, inter quas computanda est annullatio sententiæ. Præterquam quòd ibi non videtur loqui Textus de excommunicato denunciato, sed de excommunicato ante denunciacionem ob fauorem hæresis, cuius sententiæ annullantur, si per annum in excommunicatione infirmitatem, cum tamen sententia alterius excommunicati ante denunciacionem non annullentur.

Monet tamen Auila 2. part. capit. 6. disputat. 7. in princip. ex Panorm. cap. pastoralis. §. verum. n. 15. de appellat. si Iudex appellationem denunciacioni interposuerit validè sententias proferte, quousque declaratur legitime fuisse excommunicatum, & denunciatum; quia interim denunciatio suspensa est.

Secundò excommunicatus nequit esse actor in iudicio etiam sæculari, vti definitur cap. intelleximus. Et ibi Glossa verbo conuenire de iudicio. Cap. exceptionem de exceptionib. Cap. pia eodem tit. in 6. & tradunt ferè omnes Doctores. Si excommunicato denunciata non est, est repelli possit à parte aduersa, ipsa tamen consentiente ab alijs repelli non debet. At si excommunicatio denunciata sit, & pars excommunicatum non excipit, Iudex ex officio tenetur eum à iudicio repellere iuxta cap. decernimus. de sententia excommunic. & cap. exceptionem de exceptionib. vt pluribus firmat Sayrus lib. 2. thesauri cap. 7. numero 2. Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 7. num. 9. Quinimò Iudex sæcularis dissimulans cogi debet ab Ecclesiastico, vt excommunicatum ab agendo repellat: quia penes Iudicem Ecclesiasticum potestas est, ne in iudicio sæculari leges Ecclesiasticæ violentur. Argum. cap. si celebret. de clerico excommunic. ministr. & cap. sacris de iis qua vi.

Procedit conclusio, siue per se, siue per alium agat; quia quod per alium facimus, per nos ipsos facere videmur, iuxta regulam iuris. Vnde cum excommunicatus exclusus sit ab agendo per se, excludi debet ab agendo per procuratorem. Argum. cap. vlt. de procuratorib. in 6. & tradit ex communi sententia Marian. Socin. in dicto cap. sacris. num. 327. de sententia excommunicat. Sayrus lib. 2. thesauri cap. 7. num. 4. Suar. disp. 16. sect. 3. num. 4.

Deinde procedit siue agat ciuilitè, siue criminaliter; quia Textus indifferenter loquuntur, vti constat ex cap. exceptionem de exceptionib. & cap. pia eodem tit. in 6. & notat Panormit. in cap. intelleximus. n. 4. de iudicij. Felin. in cap. 2. num. 13. de exceptionib. Henric. lib. 13. cap. 7. num. 4. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 15. num. 4. Neque obstat, quod propriam iniuriam prosequi intendat, aut solutionem sibi debiti recuperare. Vti tradit Panormit. in cap. cum inter de exceptionib. num. 29. & cap. à nobis eodem tit. n. 4. Et ibi Felinus n. 9. Sayrus lib. 2. thesauri cap. 7. num. 5. quia merito ab his commodis priuandus est, qui in excommunicatione persistens censuras Ecclesiæ negligit. Neque refert quod aduersus alium excommunicatum agat; quia alterius excommunicatio, cum non tollat actoris excommunicationem, neque eius effectum impedire valet, sicui notauit Glossa, & Innocent. in cap. à nobis de exceptionib. & ibi Panorm. num. 8. & 9. Felin. n. 13. Hugolin. tab. 2. de censur. cap. 15. §. 4. Sayrus d. cap. 7. num. 5. qui alijs relatis censet solum excommunicato denunciato permitti posse accusare hæretic

hæreticum ob fidei fauorem; eo quod hæresis sit peccatum cedens in graue Reipublica præiudicium.

- 9 Denique procedit, esto intendat probare iniuste fuisse excommunicatum; si tamen supponat validè excommunicatum esse nam prius absoluedum est, & postmodum eius probationes admitteudas, vt deciditur *cap. cum contingat. de officio delegati. cap. per tuas de sententia excommunicat.* Et tradit Panormit. & Felin. ibi *Suar. disp. 16. sect. 3. num. 1. Sayrus, lib. 2. cap. 7. num. 4.* Quinimò Glossa in *cap. soler. §. 2. verbo actor. & verbo extraiudicium de sententia excommunicat. in 6.* Et ibi Geminian. Philippus Francus, Ancharran. & Stephanus Colla, quos refert, & sequitur Sayrus *loc. alleg.* Neque audiendum esse prædictum excommunicatum, est probare interdictum excommunicatum non esse, eo quod legitimum appellationem interpulerit, vel sententia contineat intolerabilem errorem: quia dum nullitas excommunicationis cognoscitur vitandus est. Sed rectius Galpar Hurtado *disp. 8. difficult. 3.* & *Suar. sect. 3. num. 1.* & Bonac. *disputat. 2. quæst. 2. punct. 7. numero 7.* admitteandum esse dicit. Tum quia non constat de excommunicatione ob quam vitari debet. Tum quia neganda non est defensio in causa excommunicationis. Si enim vt statim dicam, excommunicatus à iudicio non repellitur, si non agendo, sed se defendendo procedat, cur repellendus est à probatione nullitatis excommunicationis, cum hæc non actio, sed defensio sit.
- 10 Dixi repellendum esse ab agendo: nam si solum se defendat repelli non potest à iudicio. Vt habetur *capit. cum inter. Cap. significatur. Cap. delecti filij de exceptionib.* Quippe defensio iure naturali concessa neganda non est. Et tradit *Suar. dicta sect. 3.* Reconuenire verò suum actorem in alia causa præter eam, de qua agitur nequaquam potest, quia id esset officium actoris assumere, vt in eisdem Textibus definitur. Vnde si excommunicato debitum solum exigitur, vt iterum soluat allegare poterit se voluisse, & probare testibus, vel instrumentis falso sibi debitum postulari. Item si delictum, seu iniuria ab excommunicato illata alio delicto, seu iniuria recompensationem accepti, poterit hanc recompensationem probare, si iniuriatus agat de delicto. Denique si actor aliquo impedimento laboret, quo ab agendo repellatur, potest reus excommunicatus impedimentum obicere, & probare, argum. *leg. si contendas ff. de fideiussores.* quia (vt rectè inquit *Suar.*) in his omnibus excommunicatus non agendo, sed se defendendo procedit, quod iure naturali concessum est.
- 11 Quinimò addit Couarru. *lib. 1. var. resolut. cap. 13. quem refert, & sequitur Bonac. disputat. 2. de excommunicat. quæst. 2. punct. 7. num. 8.* excommunicatum denunciatum confcium fugæ debitoris posse coram Iudice debitorem conuenire, vt debito securitatem præster, quia in ea petitione, & Iudicis officij imploratione censendus non tam agere aduersus debitorem, quam se ab iniuria debitoris inferenda defendere.
- 12 Illud pro certo habendum est acta ab ipso excommunicato, siue per se, siue per procuratorem interim dum ab agendo non repellitur, aut ei exceptio excommunicationis opponitur valida esse, sicuti deciditur *cap. pie de exceptionib. in 6.* & pluribus comprobat Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 7. in fine.* Quinimò vt ait Couarru. *lib. 1. var. c. 19. num. 5.* Et Auila *2. p. de censur. cap. 6. disp. 7. dub. 2. in hoc Hispania regno passim excommunicatus ad agendum admittitur. Ex quo fit eius acta valida esse.*
- 13 Tertio loco succedit Aduocatus, qui si excommunicatus sit etiam toleratus ab aduocando abstinetere debet, ne cum fidelibus communionem habeat. Si tamen à fidelibus inuictetur, neque à Iudice repellatur licite, & validè suum officium exercebit ob fidelium fauorem. Sicuti notant Stephan. Daulla *2. p. de censur. cap. 6. disp. 7. dub. 3.* Gaspar Hurtado *disp. 8. de excommunicat. difficult. 7.*
- 14 At si excommunicatus vitandus sit omnino repellendus est tum à Iudice, tum ab omnibus illis, qui cum ipso iudicalem communicationem habere possunt. Vt colligitur ex *cap. de excommunicat.* Et tradit Henric. *lib. 1. cap. 7. num. 4.* Hugolin. *tab. 2. cap. 18.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 7. num. 5.* Auila Gaspar Hurtado *supra.* Acta verò ab hoc aduocato dum non repellitur, vel excipitur, valent, quia nullibi inueniuntur irrita, ideoque stipendium sibi datum pro labore interim dum non excipitur retinere licite potest, vt bene notauit Gaspar Hurtado *difficultat. 7.* Auila *dubit. 3.* Petr. Nauarra *lib. 2. de restit. numero 237. in 2. edit.* Coninch. *disputat. 14. audit. 11. conclus. 2.*
- 15 Quartò. Procurator, si tempore excommunicationis officium acceptet peccat grauiter, quia est communicatio politica, & in officio publico, à qua per excommunicationem exclusus est.
- 16 Sed an validè instituat, validèque mandat acceptet? difficultate non caret. Nam Panormit. in *cap. post sessionem numero 10. & seqq. de probationib.* Decius *lib. 1. num. 20.* Marian. Socii. *cap. sacris numero 415. de sententia excommunicat.*

Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 19. §. 3.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 8. num. 8. numero 7. & seqq.* neganducti ex actio cap. post sessionem, vbi Innocent. III. repellit procuratorem à iudicio; eo quod tempore excommunicationis institutus fuit. Deinde constitutio procuratoris est constitutio officij publici, vt constat ex *leg. 1. ff. de Procuratorib.* Sed excommunicatio omni iudicio, & auctoritate publicè priuatur, ergo. Nihilominus verius censeo validam esse, est illicitam procuratoris institutionem, & acceptionem tempore excommunicationis factam; quia nullibi reperitur irrita, & annullatio actus introducta non est absque manifesto Textu. Neque Textus in *cap. Post sessionem* id probat. Nam verba illa Pontificis, *issum tanquam procuratorem non duximus admittendum*, non denotat officium procuratoris non valuisse validè exerceri, dum non excipiebatur, sed denotat debere repelli; eo quod officium procuratoris tempore excommunicationis assumpserit. Sicuti docet *Suar. disp. 16. de censur. sect. 7. num. 8.* Et colligitur ex Coninch. *disputat. 14. audit. 11. conclus. 2. numero 10.*

Quintò testis si excommunicatus occultus sit licite testif. 17 cari poterit, quia actus testificandi ex natura rei in fauorem alterius ordinatur. At per Extrauag. *Ad evitanda scandala* excommunicatus occultus permittitur communicatio cum fidelibus in eorum fauorem cedens. Sicuti docuit Bonac. *disp. 2. de censur. quæst. 2. punct. 7. num. 12.* Poterit tamen Index eius testificationem in excommunicatione factam non admittente, vel pars exceptionem excommunicationis opponere, quia positum testimonium nullum erit; quia vt sæpè dictum est fideles non astringuntur cum excommunicato tolerato communicare, est possunt. Sic aliis relatis notauit Auila *2. p. de censur. cap. 6. disp. 7. dub. 4.* Si verò excommunicatus vitandus sit, nequaquam poterit licite testimonium ferre, vt tenent *2. de Testibus. Cap. decernimus de sententia excommunicat. in 6.* Non videtur autem culpam venialem excedere, quia actus testificandi non procedit à potestate publica, sed priuata.

Sed an validum sit eius testimonium dum à parte non excipitur? non conueniunt Doctores. Nam Marian. Socii. in *cap. sacris numero 405. de sententia excommunicat.* Vazq. *de excommunicat. dub. 5.* Gaspar Hurtado. *disp. 8. difficult. 6.* negant validum esse, eo quod prædicto testimonio non sit fides necessario adhibenda iuxta Textum in *cap. nullus 3. quæst. 4. in quo testimonij valor videtur consistere.* Sed rectius affirmatur validum esse, tamen si exceptio irritari possit, dum sententia lata non fuerit, Hugolin. *tab. 2. de censur. cap. 17. §. 1.* Sayrus *lib. 1. de excommunicat. cap. 8. num. 1. & seqq.* Coninch. *disp. 14. dub. 1. conclus. 2. num. 10.* *Suar. disp. 16. sect. 6. num. 6.* Bonac. *disputat. 2. de censur. quæst. 2. punct. 7. num. 12.* & colligitur aperte ex *cap. 1. de exceptionib. in 6.* & ex *cap. excommunicatum. §. credentes de Hereticis*, vbi testimonium excommunicati ob hæresis fauoriam nullum declaratur, tacite innuens ob aliam causam valere. Etenim vt *superius* diximus actus annullatio asserenda non est absque manifesto Textu, & ratione: nullibi autem inuenitur testimonium excommunicati irritum. Ergo. Quod autem prædicto testimonio non sit necessario fides adhibenda, sed possit esse exceptiois elidi, id solum probat eius valorem non esse firmum, non tamen conuincit validum non esse, dum non excipitur, interim namque fides ei est adhibenda.

Illud est certum in causa fidei non solum validè, sed licite excommunicatum vitandum testem esse, vt habetur *cap. in fidei fauorem de Hereticis in 6.* Et notant ibi Doctores, Geminian. Ancharran. Francus in *cap. decernimus de sententia excommunicat.* Sayrus *lib. 2. de excommunicat. cap. 8. numero 1.* *Suar. Auila. Coninch. Gaspar Hurtado, Bonac. loci citatis.* Quinimò aliis vt Bonacina *dicto punct. 7. numero 12.* placet in causa matrimoniali licite excommunicatum vitandum admitti in testem posse; quia causa matrimonialis est causa validè favorabilis, Argum. *capit. fin. de sentent. & re iudicata.* Sed rectius ceteri Doctores solum in causa fidei concedunt excommunicato vitando, vt se in testem actorem, & accusatorem ingerere possit; quia solum in causa fidei, vt potè grauissima id expressum inuenitur, & cum sit exceptio à generali regula, non debet ad alios casus extendi, præcipue cum ratio longè diuersa sit. Neque obstat causam matrimoniale esse favorabilem; quia non est æque favorabilis, ac causa fidei. Et casu quo æque favorabilis esset, id solum probat debere huiusmodi causæ eundem fauorem concedi, qui causæ fidei concessus est, non tamen probat quod de facto concessus sit. Adde si in causa matrimoniali permittendum esset excommunicato, vt se in testem, & actorem ingerat; quia est causa favorabilis, potiori ratione id permitti debet in causa pupilli, videtur, Ecclesie, & similibus, quod nullatenus à Doctores conceditur.

Sextò, Tabellio si excommunicatus denunciatus non sit poterit ad petitionem aliorum instrumenta, & scripturas sui officij perficere, non solum validè, sed licite, vt docuit *Suar. Egid. Auila, & alij statim referendi.* Quod intelligendum

dum est de scriptura, que non ad valorem actus, & obligationem inducendam necessaria est, sed solum ad illius probationem. Nam scriptura que ad valorem actus requiritur, vt in testamento contingit, in sententia definitiua iudicis, & similibus, si facta sit ab excommunicato etiam tolerato valorem non habet, qualem ipse actus requirit. Quippe actus ille testamentum, & sententia firmitatem, & perpetuitatem expostulat irrefragabiliter, hanc tamen habere nequit ab excommunicato confectus, cum possit eo ipso excipi tanquam excommunicato confectus, vt bene aduertit Coninch. *disp. 14. dub. 11. n. 13; Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 6. par. 2. cap. 2. n. 15.*

Si vero sit excommunicatus vitandus illicita erit scripturarum confectio; & grauis ex suo genere, eo quod sit ratione publici officij, & numeris, vt notauit Bonac. *disp. 2. quast. punct. 7. numero 4. vers. dixi.* Sed ad sit inualida, non est certum. Communis sententia Canonistarum affirmat, quos refert, & sequitur Henric. libro 13. de excommunicat. capite 9. Aulla 2. par. de censur. cap. 6. disp. 6. dub. 5. Galpar. Hurtado *disp. 3. de excommunicat. difficult. 5.* Mouentur ex capite nullus. 2. quast. 3. ibi, Nullus anathematizatorum suscipiatur, neque a quocumque credantur que ab eis dicuntur, vel conscribuntur: ac si valida essent eorum scriptura debet eis fides adhiberi, quia in nullo alio firmitas eorum consistit, ergo. Verum hic Textus non conuenit. Fateror namque anathematizatus non esse credendum ex necessitate, cum eorum testimonium opposito anathemate elidi possit; at dum non opponitur validum est, & fides ei adhibetur, & sententia ob illius causam lata valorem continet, vt recte aduertit Coninch. *disputatio. 14. dub. 11. conclus. 1. n. 11.*

Quapropter dicendum est preedictas scripturas validas esse, si beneque facere, dum a paribus non excipiuntur; quia nullibi inueniuntur irrita. Sicuti docet Suar. *disp. 16. de censur. sect. 5. num. 5.* Coninch. *dicta disp. 14. dub. 11. concl. 2. §. 3.* Bonac. *disp. 2. de excommunicat. quast. 2. punct. 5. numero 8. & punct. 7. numero 4.* In foro autem externo neque debent admitti, sed tanquam nullius fidei repelli, vt notauit Coninch. & Suar. *locis citatis.* Verum si ex consensu partium scriptura ab excommunicato conficiatur, distinguendum est, si partes confectae fuerint excommunicatis, nullus eorum poterit spectato conscientia foro excommunicationis exceptionem opponere, vt scripturam infirmet; quia preedicto consensu videtur iuri exceptionis cessisse, & scripturam firmam fidem adhibuisse. At si excommunicatio ignota esset, opprimere possit quilibet exceptionem excommunicationis opponere, & fidem scripturam elidere, vt bene aduertit Suar. *dicta sect. 5. n. 5.*

Septimo, & vltimo intercedit in iudicio reus, qui esto excommunicatus vitandus sit, trahi potest ad iudicium, vt deciditur in capite intelleximus. de iudicis. Ne vt ibidem dicitur, commodum ex sua excommunicatione reportet. Neque opus est, vt prius ab excommunicatione absoluat, aut faciat quantum in se est pro absolutione obtinenda, quia iura permissentia excommunicatum trahi vt reum ad iudicium, supponunt persistentem in excommunicatione trahi posse.

Notanter vsus sum verbo trahi, quod necessitatem indicat, neque enim excommunicatus etiam vt reus comparere in iudicio permittitur, si non ex necessitate, sed ex voluntate compareat; quia cum ex voluntate comparet pro suo, vel communi commodum comparere censetur, iuxta Textum in capite veniens. 2. de Testibus. Et Authen. si omnes. Cod. si minor ab hereditate se abstinere. Et pluribus exornat Sayrus libro 2. de excommunicat. cap. 9. num. 11. & seqq. Suar. *disp. 16. sect. 4. num. 16.* Quod commodum nullatenus iura preestare excommunicato intendunt. Ideoque in dicto cap. intelleximus de iudicis, dicitur obligatum esse in iudicio comparere, ne commodum ab excommunicatione reportet. Supponit ergo Textus excommunicati interuentum in iudicio non fore illi commodum, sed incommodum.

Postquam autem hac in iudicio presentia potest excommunicatum ad omnia sibi obiecta respondere, testes & instrumenta in sui defensionem producere, Iudicem, Aduocatum, Scribam, & Procuratorem eligere. Quinimo poterit exceptionibus dilatoris vt. Tum aduersus Iudicem eum recusando, vel eius iurisdictionem declinando. Tum aduersus auctorem obediendo ei excommunicationem, si forte in ea sit, vel quodcumque aliud impedimentum, quo a iudicio repelli possit. Tum aduersus procuratorem, si de legitimo mandato non constet. Tum aduersus testes, quod non debeat eis fides adhiberi. Denique vt potest quacunque exceptione, que ad sui defensionem dirigitur. Vnde si sentiat se sententia grauari, poterit appellationem interponere, que admittenda est, ac si excommunicatus non esset, ex Textu in cap. cum inter de exceptionibus. Et capite significauit, eodem tit. Nam appellatio est quedam iuris defensio ad grauamen remouendum. Capite suggestum de appellationibus. Atqui excommunicato omnis defensio permittitur, vt potest que a iure naturali

Terro. de Castro Sum. Mor. Pars V. l.

hali est introducta. Et colligitur ex capite dilecti filij. Cap. dilecti. Capite significauit. De exceptionibus. Et ibi Doctores. Ergo permittitur sunt preedictae exceptiones, & appellationes. Atque ita docent Glossam in cap. intelleximus de iudicis. Hugolin. ab. 2. de censur. cap. 11. §. 1. & c. 16. §. 2. & 3. & 4. Sayrus lib. 2. de censur. cap. 8. n. 13. & alij passim.

Sed an excommunicatus per se comparere in iudicio possit? Non conueniunt Doctores. Nam Decius in capite intelleximus de iudicis. numero 7. Et ibi Felin. numero 3. Syluest. verbo Excommunicatio 3. num. 1. effectu 12. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 16. §. 8. num. 1. Aulla 2. par. cap. 6. disp. 7. dub. 2. Galpar. Hurtado *disp. 8. de excommuni. difficult. 4.* Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 1. num. 15. in fine, negant posse per se comparere, sed necessario obligatum esse procuratorem eligere, & medio illo respondere, nisi forte ita pauper sit, vt non possit procuratori stipendia subministrare, vel eo in loco non reperiat procuratorem idoneum. Quia in cap. intelleximus de iudicis expresse deciditur excommunicatum posse in iudicio conueniri, & debere per alium respondere. Verbum enim debere necessitatem imponit, & aequum tum responsonem, tum modum respondendi respicit, at excommunicatus si conuenitur, ex necessitate responderet. Ergo etiam ex necessitate respondere debet per alium.

Ceterum est hoc conuenientissimum sit, vt excommunicationis effectus rectius obteuerit, & minima quoad fieri possit communicatio cum excommunicato habeatur, non tamen est necessarium, sed potest excommunicatus per seipsum in iudicio comparere: vt tradit Glossa in dicto capite intelleximus, verbo conueniri. Et ibi Innocent. Hostiens. Panormit. quos refert, & sequitur Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 8. in fine. Suar. *disp. 16. sect. 4. num. 6.* Coninch. *disp. 14. dub. 11. in fine.* Bonac. *disp. 2. de excommunicat. quast. 2. punct. 7. num. 8.* Fillucius *tract. 12. cap. 7. quast. 5. num. 181.* Mouet, quia in c. dilecti filij, & cap. vlt. de exceptionibus, permittitur absolute excommunicato respondere in iudicio. Non igitur hanc permissio credi debet restricta, ex capite intelleximus, maxime cum iure naturali concessa sit cuiuslibet propria defensio. Ergo quoties excommunicatus censet se melius posse per se ipsum defendere, quam procuratore interposito illi concedendum est. Adde si excommunicatus non possit per seipsum comparere, quoties medio procuratore preestare possit, neque Iudex possit eum admittere, quia prius probetur procuratoris impossibilitas; at inde lites dilarentur, & excommunicatus his dilationibus commodum reportabit. Non igitur presumendum est id esse a iure statutum. Nam licet Textus in capite intelleximus decidat, debere excommunicatum, & verbum debet responsonem, & modum officij; diuersimode tamen, nam responsonem ex necessitate, modum ex conuenientia. Quod colligo tum ex rationibus nuper dictis. Tum quia Pontifex solum interrogatus fuit, an excommunicatus in iudicio conuenitus obligatus esset respondere: Cui interrogatiioni respondit, debere; & licet huic responsoni modum addiderit, vt ea responso per alium fiat, id non ex necessitate, sed ex conuenientia dictum est; vt praxis, & vsus comprobant.

PUNCTVM XV.

De decimo effectu excommunicationis, qui est priuatio cuiuscumque vsus officij publici.

1. Etsi aliquibus placeat excommunicatum illicitè, & inualidè officium Tutoris, Curatoris, &c. exercere: Veritas est oppositum.
2. Assistentia Parochi excommunicati, etiam non tolerati matrimonium contrahentibus, valida est.
3. Licentiam concessam a Parocho alteri Sacerdoti assistendi matrimonio, etsi aliqui censent illicitam, & inualidam esse ab excommunicato vitando, veritas est valere.
4. Admissio, seu receptio professionis Religiosa facta ab excommunicato etiam vitando, valida est.

Aliquis videtur excommunicatum non solum illicitè, sed inualidè officium Tutoris, Curatoris, Hospitalarii, & similibus exercere; quia hanc officia est iurisdictionem non habeant autoritate publica constituuntur. §. Nam & ruelam instit. de excusationibus tutorum. At excommunicatus exclusus est ab omni vsu officij publici, vt potest quia a communione fidelium est separatus. Ergo, &c. Sic relatio Hugolino *tab. 2. de censur. cap. 14.* docet Sayrus lib. 2. de excommunicat. cap. 7. n. 2. Sed rectius Contrarium docuit Suar. *disp. 16. sect. 8. per tot.* Nam esto Tutor, Curator, Hospitalarius autoritate publica constituuntur, non tamen in utilitatem publicam, sed priuatam. Quae autem in priuatam utilitatem constituuntur est autoritate publicè, irrita non sunt, nisi excipiuntur

D 3 alias